

Черноморската долина

Black Sea Valley

Манифест и аргументи за целогодишно Черноморие

Регионът между Бургас и Варна живее на пълни обороти само половин година. Този документ показва защо — и как може да живее дванадесет месеца.

Накратко

Югоизточният регион (NUTS 2, включващ област Бургас) е вторият по сезонност в ЕС: 60% от нощувките са само в два месеца. Половин година активи за милиарди евро — имоти, инфраструктура и човешки потенциал — бездействат.

В същото време се отвори рядък прозорец: **еврозона (2026), пълен Шенген (2025), 10% данък, разрешение за пребиваване за дигитални номади (2025)** и съвпадение с държавната цел за целогодишен туризъм. Подобно съчетание не се е случвало от присъединяването към ЕС през 2007 г.

Черноморската долина предлага да съберем в един регион три доказани другаде елемента и да ги превърнем в една система: **(А)** дигитални услуги без опашки, **(В)** образователен клъстер в празните хотели и **(С)** хъб за номади и стартъпи. Започваме с малки, проверими стъпки — от една услуга, от съществуващи сгради, заедно с общините.

Този документ представя проблема, доказателствата (и провалите, от които се учим), визията, трите вектора — и в края **приложение с данните**, в което всяко твърдение е с източник и ниво на достоверност.

Съдържание

1. Проблемът
2. Защо точно сега
3. Вече доказано
4. Крайбрежието през 2031
5. Три вектора
6. Принципи
7. Кой сме ние
8. Кого търсим
9. Приложение: данни и източници

Половин година цялото крайбрежие замира.

От май до септември това е една от най-добрите витрини на страната: милиони гости, пълни хотели, хора, работещи на предела на силите си. После регионът се изключва. Хотелите затварят, сезонните работници се разотиват, Слънчев бряг се превръща в град призрак с десетки хиляди празни апартаменти и стаи.

<h3>60%</h3> <p>от нощувките</p> <p>в Югоизточния регион (NUTS 2, вкл. област Бургас) са през юли и август — № 2 по сезонност в ЕС. Североизточният (вкл. Варна) е № 5.</p> <p>EUROSTAT 2024</p>	<h3>6 месеца</h3> <p>без работа</p> <p>Милиарди евро в имоти, инфраструктура и човешки потенциал бездействат от есента до следващия сезон.</p> <p>ИЗВЪН СЕЗОНА · EUROSTAT</p>	<h3>Опашки</h3> <p>вместо услуги</p> <p>Пребиваване — опашка и хартия; ток след покупка на имот — гишета; банкова сметка — часове попълване на формуляри и седмици чакане. Почти нищо онлайн.</p> <p>ДИРЕКЦИЯ „МИГРАЦИЯ“ · МВР</p>
---	--	---

Зад тези числа стоят хора — сезонните работници, които всяка есен си тръгват без зимен доход; семействата, които заминават; собствениците на десетки хиляди имоти, стоящи празни; и хората, които живеят тук цялгодишно. **Този проект е за тях.**

Историята рядко раздава тези карти наведнъж.

Пет условия се събраха едновременно — прозорец, който не се е отварял от 2007 г. Прозорците не чакат; те се затварят.

- 01 Еврозона.** От 1 януари 2026 г. страната е в еврозоната (1 евро = 1,95583 лв.). Отпаднаха превалутирането и разходите за обмяна между лев и евро. — *Съвет на ЕС*
- 02 Пълен Шенген.** От 1 януари 2025 г. са премахнати проверките на вътрешните сухопътни граници. — *Съвет на ЕС*
- 03 10% плосък данък.** Корпоративен и личен — сред най-ниските в целия ЕС. — *PwC*
- 04 Разрешение за дигитални номади.** В сила от 01.07.2025; прием на заявления от 20.12.2025 (ДВ бр. 52/2025) — до една година, с възможност за продължаване. — *Fragomen*
- 05 Държавна стратегия.** Съвпада с официалната цел на Министерството на туризма за туризъм с висока добавена стойност през всички сезони. — *Министерство на туризма*

Правено е — в чужбина и у нас.

Не е скок в неизвестното. Всеки елемент вече работи някъде. Новото е да ги съберем в един регион, като една система.

СВЕТЪТ ПОКАЗА КАК

Естония — За 20 години държава с ограничени ресурси се превръща в световен еталон за дигитална държава — и днес изнася методологията си за 130+ държави. Подходът е публично достъпен и може да се адаптира. *eGA*

Кипър — Образованието е експортна индустрия за курортна държава: трето място в ЕС по дял на чуждестранните студенти. *Cyprus Mail*

Дубай — Моделът на клъстера: не да строиш университет от нулата, а да оставиш сградите и обслужващата инфраструктура да съберат програмите на десетки университети — 38 500 студенти в Dubai International Academic City. *Dubai Media Office*

Мадейра — Модел за номади с ограничени начални инвестиции: властите просто „сглобиха“ съществуващите хотели, интернет и общност в един продукт — и получи хиляди резиденти извън сезона. *Startup Madeira*

БЪЛГАРИЯ ВЕЧЕ МОЖЕ

INSAIT — София — за четири години институт № 1 в Източна Европа по компютърни науки. Формулата: основател от световна класа + държавно финансиране (166,5 млн. лв. за 10 г.) + донори от Google до SiteGround + партньорство с ETH/EPFL. *Capital · INSAIT*

МУ – Варна — 2 029 чуждестранни студенти (30%) от 52 държави плащат 8–10 хил. евро/г., за да учат на морето. Търсенето е доказано — тук, у нас. *БТА · mu-varna.bg*

Банско — Малък планински град стана европейска марка за номади — над 1 000 участници в Nomad Fest от над 50 държави. *БТА*

Слънчев бряг — През зимата на 2022 г. хотелите приютиха на топло 16 000 украински бежанци. Инфраструктурата може да се използва и през зимата, но досега липсваше устойчив модел. *news.bg · БНР*

А ЕТО КАК НЕ ТРЯБВА

Успехът има условия; провалът също има разпознаваеми причини. Ето къде други се опитаха и се провалиха — и какъв урок взимаме.

✗ **Forest City, Малайзия** — мегаград за 100 млрд. долара се превърна в град призрак със заселеност от едва няколко процента. Урок: бетон преди търсене и общност — не работи. *Foreign Policy*

✗ **NEOM „The Line“, Саудитска Арабия** — визия за 170 км, свита до 2,4 км заради разходи и забавяния. Урок: мегапроект отгоре надценява силите си. *New Civil Engineer*

✗ **Songdo, Южна Корея** — smart city за 40 млрд. долара остана полупразен години наред. Урок: технологии и сгради без живи хора и услуги. *SCMP*

✗ **Sidewalk Toronto (Google)** — „умен квартал“, отменен през 2020 г. заради недоверие и въпроси за прозрачност. Урок: наложено отгоре, без доверие — умира. *CBC*

✗ **Клонови кампуси в Залива** — Michigan State и George Mason затвориха заради липса на студенти. Урок: образователен клъстер върху надценено търсене — вместо върху доказано търсене (каквото демонстрира МУ – Варна). *NPR*

✗ **MiamiCoin, САЩ** — градски крипто token, подкрепен от кмета, загуби ~95% от стойността си и беше спрял. Урок: token като пряк път вместо реална услуга и прозрачност. *Quartz*

✗ **Кейптаун, ЮАР** — номадска виза без обслужване и общност — само 24 издадени разрешения за първата година. Урок: визата сама по себе си не е продукт. *Daily Maverick 2025*

Провалите споделят една черта: бетон преди търсенето, отгоре вместо отвътре, мегапроект вместо първа услуга. Затова започваме от една услуга, от съществуващи сгради и общности — заедно с общините, не срещу тях.

Крайбрежие, което живее дванадесет месеца в годината.

През есента доскоро празните хотели приютяват програми на международни университети — хиляди учат край морето и се влюбват в България. През зимата коуъркингите на Варна, Бургас и Несебър се пълнят с хора, избрали меката черноморска зима вместо утвърдените зимни хъбове. Дружество може да се регистрира онлайн, а пребиваването се подновява без опашка. Сервитьорът, таксиметровият шофьор, продавачът и екскурзоводът — които днес остават без доход през зимата — имат работа през всичките дванадесет месеца, а семействата не са принудени да търсят работа далеч от дома. Съществуващите имоти се използват по-пълноценно. Хората живеят тук и не заминават — печелят и харчат, и икономиката не замира. А останалата България гледа на изток и казва: щом се получи там, ще се получи навсякъде.

Кое е по-добре — да замиращ 8–9 месеца като пустиня, но евтино; или да живееш и растеш целогодишно — с повече доходи и възможности за хората, които живеят тук?

Целта е именно това — целогодишна работа и доходи, а не по-скъп живот. Затова местните жители, бизнесът и собствениците на имоти са наши съюзници.

5 · ТРИ ВЕКТОРА

Как стигаме дотам.

А Услуги без опашки

Започваме от най-трудните и бавни административни процеси. Днес продължаването на разрешението за пребиваване често означава посещения на място, хартиени формуляри и непредвидимо чакане. Прехвърлянето на партидата за ток след покупка на имот минава през няколко гишета. Откриването на банкова сметка отнема часове на място и понякога седмици до решение. А малко от тези услуги могат да се извършат онлайн от начало до край, както е в Естония. Първата стъпка не изисква ничие разрешение: ясни ръководства на български, английски, украински и руски, контролни списъци, автоматично попълване, честни данни за чакането. После — партньорство с администрациите за онлайн записване и електронно подаване. Естонският път, започнат с една услуга.

В Образователен клъстер

Не „да построим университет“ — а да отворим вратите на празните хотели за програми на съществуващи български и европейски университети: филиали, франчайзи, зимни училища, буткемпове. Практики от Дубай и Кипър, приложени към местното търсене (МУ – Варна). Повече студенти означават повече търсене извън сезона и по-устойчива заетост.

С Хъб за номади и стартъпи

България вече има това, което търси дистанционният работник: данъчна среда, климат, море, достъпна издръжка на живота, Шенген, евро, виза. Липсват ясен пакет „пристигни · работи · живеи“, качествена услуга, инфраструктура за общността и събития извън сезона. Прилагаме опита на Банско, адаптиран за крайбрежието. Самата виза има условия — минимален доход и забрана за работа с клиенти в България — затова хъбът се крепи на средата и услугите, а не само на визата.

Трите вектора се подсилват взаимно: услугите задържат хората, привлечени от образованието и общността; студентите и номадите създават търсене за услугите; съживената икономика финансира следващата стъпка.

Как работим.

- 1 Надпартийност.** Работим с общините по крайбрежието — Бургас, Варна, Несебър (Слънчев бряг, Свети Влас), Поморие, Созопол, Балчик и други — с всички институции и правителства, равнопоставено и открито. Проектът не принадлежи на никоя партия и няма да принадлежи.
- 2 Прозрачност.** Финансиране само от български и европейски източници; отчетност — публична от първия ден.
- 3 Действие, не приказки.** На всеки 90 дни — видим и проверим резултат. Първият 90-дневен цикъл вече е в ход: теренно изследване на мъртвия сезон и бариерите в обслужването по крайбрежието.
- 4 Първо регионът.** Няма да променим България от конферентна зала в София. Започваме с един регион и го доказваме там.

Прозрачност от първия ден.

Умишлено работим без излишен шум. Виждали сме твърде много обещания, които така и не се случват — затова първо показваме резултати, а имената обявяваме на учредителното събрание. Зад Черноморската долина стои екип от хора, които живеят в региона и в момента канят съветници — кметове, предприемачи, обществени и културни дейци. Ще ги представим, когато има резултат, а не обещание. Управлението, членовете и финансирането ще бъдат публични от учредяването на сдружението. Учредителното събрание е насрочено за 27 юли 2026 г. в Свети Влас.

ПЪТНА КАРТА · НАПРАВЕНО И В ХОД

- 01** Проучени 4 международни модела — Естония, Кипър, Мадейра, Дубай — и българските примери (INSAIT, МУ – Варна, Банско), с посочени източници.
- 02** Проучен е и световният опит: какво НЕ работи — проекти тип „град призрак“, свити мегаградове, затворени кампуси, градски токени — за да не повтаряме чуждите грешки.
- 03** Написан е манифестът, създаден е и сайтът blackseavalley.org — публично и с факти.
- 04** Започната е работа на терен: разговори със собственици и хотелиери, измерване на времето за чакане, анкета сред жителите.
- 05** Водят се първи разговори с потенциални съветници и партньори в региона.

ПРЕДСТОИ · ФАЗА 1 · ОСНОВА

- Учредяване на прозрачно сдружение в обществена полза — с публична отчетност от първия ден.
- Коуъркинг център за програмисти — в диалог с общините и водещи предприемачи.
- Безплатна онлайн инфраструктура за гости, номади и студенти — по-малко опашки и по-ясен процес — лесно и разбираемо.
- Пилотен проект „услуги без опашки“: наръчник стъпка по стъпка, предварителна проверка на документите, запазване на час и проследяване на процеса — в диалог с администрацията, с цел изцяло онлайн продължаване на пребиваването.

ФАЗА 2 · КОАЛИЦИЯ И СПОРАЗУМЕНИЯ

- Споразумения и пътни карти с общините по крайбрежието.
- Инвестиционни споразумения с компании, готови да отворят регионални офиси.
- Споразумения с инвеститори, девелопери и строители — търговски имоти, бизнес центрове и коуъркинг пространства.
- Споразумения с университети — програми, филиали, зимни училища.
- Партньорства с авиокомпаниите за целогодишни линии.

ФАЗА 3 · МАЩАБ

- Старт на образователния клъстер и целогодишни програми.
- Целогодишен календар със събития, спортни лагери и конференции извън сезона.
- Дигитален пакет за релокация „пристигни · работи · живеј“.
- Кандидатстване по европейски програми и фондове за региона.
- Публичен годишен доклад с измерими резултати.

Това е покана, не декларация.

Проектът е преди всичко за хората: за семействата и сезонните работници, които днес нямат зимен доход; за кафенетата, такситата, магазините и екскурзоводите, които живеят и замират със сезона. За да го направим, търсим съюзници: местния обслужващ бизнес и хотелиерите, уморени да зимуват на загуба; летищата Бургас и Варна, на които целогодишният модел е по-изгоден от сезонния; предприемачи, които разбират, че стойността на активите им ще нарасне само заедно с региона; ректори и декани, готови да изнесат програми на крайбрежието; кметове на крайбрежните общини и министри, на които трябва данни и работещи пилотни проекти, а не презентации; и просто професионалисти — българи у дома, българи в чужбина и хора от цял свят, избрали България. Първите 90 дни вече са планирани.

България вече доказва, че може. Остава да решим, че е време.

ВАШЕТО МЯСТО ТУК

За общини

Данни за сезонността и пилот „услуги без опашки“.

За хотелиери и собственици

Отваряне извън сезона — пул от имоти за студенти и номади.

За университети

Програма, филиал, зимно училище или буткемп край морето.

За предприемачи и инвеститори

Партньорство, менторство или инвестиция в конкретна стъпка.

За IT компании

Релокация на екипи, разкриване на работни места, техническа помощ.

За общности и номади

Събития извън сезона, коуъркинг, общност на място.

За инициативни граждани

Готови ли сте да помогнете с лични действия? Има място за вас.

За медии и лидери на мнение

Разкажете историята — точно, с факти и източници.

За културни и обществени дейци

Дайте глас и смисъл на идеята за целогодишно Черноморие.

За летища и авиокомпани

Целогодишни линии и полети извън сезона към нови пазари.

За юристи и професионални услуги

Учредяване на сдружението, договори, миграционни казуси.

За доброволци с умения

Разработчици, дизайнери, преводачи — за безплатната инфраструктура.

За диаспората

Българи по света — върнете опит, контакти и капитал у дома, на Черноморието.

За банки и финтех

Продукти за преместващи се, номади и целогодишен бизнес.

За спортни клубове и лагери

Зимни тренировъчни бази край морето — по модела на Анталия.

За здравни и уелнес центрове

Възстановяване, рехабилитация и уелнес извън сезона.

За туроператори

Целогодишни продукти — образование, събития, уелнес, а не само плаж.

За местните жители

Целогодишна работа и доходи там, където живеете.

Добре дошли в Черноморската долина.

Присъединете се на който и да е етап — с данни, имот, програма, инвестиция, умения или просто с глас.

Станете съюзник · hello@blackseavalley.org · blackseavalley.org

Данни и източници.

Всяко твърдение — с източник и ниво на достоверност. Ето базата зад манифеста, честно градирана.

● **потвърдено** — 2+ независими източника ● **един източник** — за потвърждение ● **допускане** — проверява се на терен (две точки в реда = смесено ниво)

ФАКТ	НИВО	ИЗТОЧНИК
Югоизточният регион (NUTS 2, вкл. област Бургас) е № 2 в ЕС по сезонност: 60,1% от нощувките са през юли–август; Североизточният регион (вкл. Варна) е № 5 (56,9%).	●	Eurostat (2024); Novinite 02.2026
България в еврозоната от 01.01.2026 (1 евро = 1,95583 лв.); премахнати проверки на вътрешните сухопътни граници от 01.01.2025.	●	Съвет на ЕС (2 акта)
10% плосък корпоративен и личен данък; Pillar Two (15%) — само за групи над 750 млн. евро.	●	PwC (към 01.2026)
Разрешение за пребиваване за дигитални номади: нов режим по ЗЧРБ (ДВ бр. 52/27.06.2025), в сила от 01.07.2025; прием на заявления от 20.12.2025; до 1 г., с възможност за продължаване. Изисква годишен доход $\geq 50 \times$ минималната месечна заплата ($\approx 31\,000$ евро/г.) и не допуска работа с клиенти в България.	●	Fragomen 12.2025
Подновяване на пребиваване в Бургас/Варна — предимно на място, хартиени заявления, без онлайн записване.	● ●	MBP; expat-форуми (отрицателен факт, не окончателно доказан)
МУ – Варна: 2 029 чуждестранни студенти (30%) от 52 държави, 8–10 хил. евро/г. — доказано експортно търсене.	●	БТА 07.2026; mu-varna.bg
Клъстерен модел (Дубай DIAC): 38 500+ студенти (+15% год.); франчайз/валидация — нисък начален капитал; праг $\approx 1\,000$ студенти; провали на клонови кампуси $\sim 12\text{--}14\%$ — от надценено търсене.	● ●	Dubai Media Office; THE
През зимата на 2022 г. черноморските хотели приютиха $\sim 16\,000$ украински бежанци (един хотел в Слънчев бряг — $\sim 1\,400$).	●	news.bg ; БНР
Моделът на INSAIT: международен основател + държавни 166,5 млн. лв./10 г. + донори (Google, AWS, SiteGround) + ETH/EPFL $\rightarrow$ № 1 в Източна Европа по CSRankings за 4 г.	●	Capital (2022)
Режим тип „0% зона“ би изисквал отделна оценка за съвместимост с правилата на ЕС за държавна помощ (чл. 107 ДФЕС; Мадейра — изключение по чл. 349). Правни инструменти: регионални помощи, GBER, de minimis 300 хил. евро/3 г.	●	EUR-Lex
e-Governance: Естония изнася методологията си за 130+ държави.	●	eGA
EUDI-портфейл: само проектозакон (02.2026); срокът на ЕС вероятно ще бъде изпуснат.	●	Biometric Update
Нов университет — решение на НС след оценка на НАОА (до 12 мес.); клон на съществуващо висше училище — с решение на МС (по-бързо).	●	ЗВО, чл. 9

МОДЕЛИ И АНТИМОДЕЛИ

- ✓ Мадейра Nomad Village — минимални начални инвестиции: „сглобяване“ на съществуваща инфраструктура + PR.
- ✓ Vansko Nomad Fest — българска номадска марка вече съществува: над 1 000 участници от над 50 държави (06.2026).
- ✓ Анталия — спортни лагери (1 500+ футболни отбора за една зима) като бърз начин за запълване на мъртвия сезон.
- ✗ Reading Malaysia / George Mason RAK — кампус без доказано търсене = затваряне.

Какво още НЕ сме проверили. Реалният мащаб на затрудненията с пребиваването днес, готовността на хотелиерите да отворят извън сезона, икономиката на зимния сезон и търсенето на студенти и номади за крайбрежието през зимата — това се проверява само на терен, не от бюрото. Затова първата ни стъпка е теренно изследване, а не поредната презентация. Тезата „образователният клъстер запълва мъртвия сезон“ засега е обоснована хипотеза, не доказан факт. Средно ниво на достоверност имат и правните детайли около разрешението за номади и онлайн услугите, точните цифри на българските университети и икономиката на образователния клъстер.

МЕТОДОЛОГИЯ

Всеки факт е градиран по независимост на източниците: зелено — потвърдено от два или повече независими първични източника; жълто — от един източник, подлежи на потвърждение; червено — допускане, което се проверява на терен. Правните и финансовите тези (разрешение за номади, онлайн услуги, икономика на клъстера) са ориентировъчни и изискват отделна правна и финансова проверка преди решения. Дати на достъп до източниците: юли 2026 г.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Eurostat — сезонност на туризма по региони · ec.europa.eu/eurostat
2. Novinite — сезонност на региона, 02.2026 · novinite.com
3. Дирекция „Миграция“, МВР · mvr.bg/migration
4. Съвет на ЕС — еврозона от 2026 · consilium.europa.eu
5. Съвет на ЕС — пълен Шенген 2025 · consilium.europa.eu
6. PwC — корпоративни данъци, България · taxsummaries.pwc.com
7. Fragomen — номадско разрешение · fragomen.com
8. Министерство на туризма · tourism.government.bg
9. e-Governance Academy (Естония) · ega.ee
10. Cyprus Mail — чуждестранни студенти · cyprus-mail.com
11. Dubai Media Office — DIAC · mediaoffice.ae
12. Times Higher Education — Reading Malaysia · timeshighereducation.com
13. Startup Madeira — Digital Nomads · startupmadeira.eu
14. INSAIT · insait.ai
15. Capital — INSAIT (2022) · capital.bg
16. Медицински университет – Варна · mu-varna.bg
17. БТА — МУ – Варна и Bansko Nomad Fest · bta.bg
18. news.bg — Слънчев бряг 2022 · news.bg
19. EUR-Lex — de minimis Reg. 2023/2831 · eur-lex.europa.eu
20. Biometric Update — EUDI портфейл, БГ · biometricupdate.com
21. Закон за висшето образование, чл. 9 · lex.bg
22. Foreign Policy — Forest City · foreignpolicy.com
23. New Civil Engineer — NEOM The Line · newcivilengineer.com
24. South China Morning Post — Songdo · scmp.com
25. CBC — Sidewalk Toronto · cbc.ca
26. NPR — Michigan State Dubai · npr.org
27. Quartz — MiamiCoin · qz.com
28. Daily Maverick — ЮАР, дистанционна виза · dailymaverick.co.za

Черноморската долина · Black Sea Valley · Бяла книга · Версия 0.5 · юли 2026 · Факти: Eurostat, БТА, официални източници на ЕС и България.